

**Szakmai zárójelentés a K 128.602 azonosító számú, *Arany János kritikai kiadása* című kutatás 2018. december 1. és 2024. június 30. közötti munkájáról**

*Arany János Összes Művei* címmel Voinovich Géza mint sorozatszerkesztő 1951-ben kezdte el a tudós költő verseit, tanulmányait és levelezését tartalmazó első kritikai kiadást. Sáfrán Györgyi halála után Korompay János vette át a sorozatszerkesztő feladatait 2004 és 2015 között az OTKA támogatásával és a három utolsó kötet megjelentetésével (a támogatás számai: K 37920, K 60635, K 81197). Az Irodalomtudományi Intézet DigiPhil-csoportja Arany születésének 200 évfordulója alkalmából informatizálta és közzétette a kritikai kiadássorozatot.

2016-ban elkezdtük az *Arany János Munkái* című új kritikai kiadást a *Lapszéli jegyzetek* első kötetének sajtó alá rendezésével, amelyet Hász-Fehér Katalin végzett el. Ugyanő 2019-ben terjedelmes kötetben tette közzé *Arany János nagyszalontai könyvtárának és széljegyzeteinek katalógusát* (a támogatás számai: K 91076, K 108503).

Az új sorozatban munkaközösségünk Arany János életművét a versek, a fordítások, a *Dalgyűjtemény* és a lapszéli jegyzetek hiteles, textológiai és irodalom- és zenetörténeti jegyzetekkel készült bemutatásával jeleníti meg kritikai kiadásban. Erről 2017-ben a költő születésének 200. évfordulója alkalmából Korompay János szervezésében Nagyszalontán és a Magyar Tudományos Akadémián rendezett tudományos ülészakokban előadásokban és tanulmánykötetekben számoltunk be. Ugyanebben az évben jelent meg Szilágyi Márton „*Mi vagyok én?*” *Arany János költészete* című kötete.

Az Irodalomtudományi Intézet DigiPhil projektje a Digitális Örökség Nemzeti Laboratóriummal és az MTA KIK-el együttműködésben olyan kézírásfelismerő modellt készített, amelynek segítségével lehetővé vált az Arany János akadémiai főtítkárságának ideje alatt keletkezett hivatali iratok szövegének gépi felismertetése.

2018-ban *Arany János Összes Művei* sorozat három újabb kötetét adtuk ki (a támogatás száma: K 108503). Az S. Varga Pál által sajtó alá rendezett *Kisebb költemények III.* Arany kései verseit, a Török Zsuzsa által megjelentetett kötet a kisebb *Elbeszélő költeményeket* tartalmazza. Bolonyai Gábor az *Arisztophanész-fordítások I.* kétnyelvű kötetében a magyar szöveget nemzetközi keretekben, a többi európai fordítóéval vetette össze és Arany Arisztophanész-fordításairól írt tanulmányával az Irodalomtudományi Intézetének Martinkó András-díját érdemelte ki. Korompay H. János 2019-ben „*Bénült idegre zsongító hatás*”. *Arany-elemzések* című tanulmánykötetet jelentetett meg.

Munkaközösségünknek meg kellett újulnia: a beteg Rudas Péterné helyett a zenetudós Domokos Mária és Szalay Olga, az elhunyt Tarjányi Eszter, majd Kardeván Lapis Gergely helyett Vaderna Gábor, Paraizs Júlia helyett Ruttkay Veronika, Dezső Kinga helyett Radnai Dániel vette át a köteteket, s a *Toldi szerelmén* Szörényi László és Owaimer Oliver dolgozik.

A 2018 és 2024. június 30. közötti, jelenlegi ciklusban három kötetet adtuk ki: a Szilágyi Márton által sajtó alá rendezett *Kisebb költemények I.* címűt; szintén megjelent az *Arisztophanész-fordítások II.*, amelyben Bolonyai Gábor az első kötethez hasonlóan, nemzetközi összehasonlításokkal dolgozott. A *Shakespeare-fordítások I. A Szentiván-éji álom* című kötetben Paraizs Júlia azt az angol szöveget is közölte, amelyet Arany felhasznált, azokkal a német nyelvű magyarázatokkal együtt, amely ezeket kísérte.

Nem jelent még meg a programban szereplő *Dalgyűjtemény* Rudas Péterné betegsége miatt, a *Lapszéli jegyzetek* három kötet, mert Hász-Fehér Katalin gyermeke súlyos betegség után idén hunyt el, valamint a készülő *Toldi* és az *Toldi estéje*, mert Dezső Kinga öt gyermeke miatt lemondta a sajtó alá rendezés folytatását.

A DigiPhil oldalán 2022 óta érhető el az S. Varga Pál által sajtó alá rendezett *Kisebb költemények III.* informatizált kiadása: <https://digiphil.hu/gallery/kisebb-koltemenyek-3/>. Az informatizált kiadás az NKA támogatásával készült S. Varga Pál és a DigiPhil együttműködésében. A digitális kiadás tartalmazza a sajtó alá rendező javításait. 2023-ban

jelent meg Szilágyi Márton „*Az utolsó magyar*”. *Arany János élete és költészete* című monográfiája.

A Csörsz Rumen István, Domokos Mária és Szalay Olga közös munkájaként folytatódott a *Dalgyűjtemény* szöveg- és dallamcsaládjainak összehasonlító elemzése, amelyet, ha megkapjuk az újabb, Advanced típusú pályázatot, 2025-ben jelentetünk meg, korszerű változatban, az új forráskiadványok alapján.

Hász-Fehér Katalin a *Széljegyzetek* második és harmadik kötetén dolgozik, amelyeket a következő ciklusban adunk ki. Ennek kutatási tervében szerepel Arisztophanész fordításainak befejező, harmadik kötete is, Bolonyai Gábor sajtó alá rendezésében.

Gönczy Monika a DigiPhil szakmai támogatásával kezdte meg az annotált Arany János-bibliográfia előkészítését egy integrált könyvtári rendszerben. Az általa gyűjtött bibliográfiai rekordokat a projekt keretében integráljuk az Irodalomtudományi Intézet szemantikus webtechnológián alapuló adatbázisába, az ITIdata-ba. Emellett folytatta *Az elveszett alkotmány* kötetének sajtó alá rendezését.

A *Toldi* és az *Toldi estéje* kötetait Radnai Dániel vette át: Dezső Kinga anyagának ellenőrzése után a szövegvariánsok jóváhagyása, valamint a keletkezés- és fogadtatástörténet elkészítése következik.

Kardeván Lapis Gergely – miután a *Kisebb költemények II.* kötetét csak félig készítette el – kilépett az Arany-kiadás munkájából, mert szakmát változtatott. Helyébe Vaderna Gábor került: a kapott anyag felülbírálása után ő fejezi be a könyvet.

Szörényi László és Owaimer Oliver végzi a *Toldi szerelme* sajtó alá rendezését, a *Daliás idők* két változatával együtt. Részben megtörtént Arany forrásainak tisztázása, egyebek között a saját kezűleg összeállított, *Toldiana* címet viselő kéziratgyűjtemény alapján, és a költő történeti ismereteinek alakulása az Anjou-dinasztia koráról.

Rózsafalvi Zsuzsanna kötetében a hun trilógia néven ismert szövegek, azaz a *Keveháza*, a *Buda halála*, a befejezetlen *Csaba királyfi* és a hozzá kapcsolódó töredékek találhatók. Részben megtörtént a tárgyi és nyelvi magyarázatok elkészítése, a források tanulmányozása és a szakirodalom áttekintése.

Ruttkay Veronika a *Hamlet* új kiadásán dolgozva, a Paraizs Júlia által sajtó alá rendezett *A Szentiván-éji álom*hoz hasonlóan, kiemelt figyelmet fordít az Arany-fordítások szempontjából legfontosabbnak tekinthető Nicolaus Delius-féle angol nyelvű kiadásra, illetve azokat a német kiadásokra is, amelyekhez az Arany-fordítások kapcsolódnak.

Havonta vitaülésekben beszéltük meg kötetaink főbb problémáit.

Az eddigi kutatásokat folytató, 2023-ban beadott, *Arany János kritikai kiadása* című pályázatunk nem talált támogatásra (száma: K 146884). 2024-ben hasonló címmel benyújtottuk egy ADVANCED típusú, újabb pályázatot.

A 2018 és 2024 között megjelent publikációink:

2018:

Szilágyi Márton: *Arany János életműve és a folklór (Irodalomtörténeti tanulmányok)*, Etho-Lore. Az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézetének Évkönyve, 21–40. (NKFI-támogatás feltüntetve)

Csörsz Rumen István: *Arany János tanulmányainak közköltési és népdalidézetek a Dalgyűjtemény (1874) tükrében*, Ethno-Lore. Az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézetének évkönyve, 275–304. (NKFI-támogatás feltüntetve)

Rózsafalvi Zsuzsanna: „*Én kis hazám a nagy hazában*” *A nagyszalontai Arany János Emlékmúzeum kéziratári dokumentumai*, Országos Széchényi Könyvtár – Arany János Művelődési Egyesület

2019:

Hász-Fehér Katalin: „...*hogy Kegyed észre nem vette, csodálom...*” *Arany János és a filológiai perspektíva. Tanulmányok*, Kortárs Könyvkiadó (NKFI-támogatás feltüntetve)

Korompay H. János: „*Bénúlt idegre zsongító hatás*”. *Arany-elemzések*, Universitas Kiadó, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Irodalomtudományi Intézet

Szilágyi Márton: *Szilágyi István és Arany János barátsága az 1840-es években: Egy alkalmi Arany-vers tanulmányai*, Irodalomismeret, 88–99. (NKFI-támogatás feltüntetve)

Bolonyai Gábor: *Arany János Munkái. Aristophanés-fordítások I.*, Universitas Kiadó – MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézet (NKFI-támogatás feltüntetve)

Szilágyi Márton: *Arany János és Szendrey Júlia (Textuális nyomok az Arany-életműben Szendrey Júlia második házasságáról)*, Tanulmányok, Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kar Hungarológia Tanszak Magyar nyelv és irodalom tanszék, 1. szám, 3–16. (NKFI-támogatás feltüntetve)

Szilágyi Márton: *Egy barátság szerkezete: Tompa Mihály és Arany János levelezése mint imázsteremtés és önarcképfarmálás*, Irodalomtörténeti Közlemények, 88–97. (NKFI-támogatás feltüntetve)

2020:

Korompay H. János: *Hász-Fehér Katalin: „...hogy Kegyed észre nem vette, csodálom...” Arany János és a filológiai perspektíva* (recenzió), reciti

Korompay H. János: *A nemzeti klasszicizmus jegyében. Horváth János élete és hagyatéka*, Universitas Kiadó, 2020

2021:

Szilágyi Márton: *Arany János Nemzetör dalának folklorizációjához*, Doromb: Közköltészeti tanulmányok 9. Bp., Reciti, 279–289. (NKFI-támogatás feltüntetve)

Kardeván Lapis Gergely: *Arany János és a gyerekvers problémája*, Irodalomtörténet, 18–47. (NKFI-támogatás feltüntetve)

Rózsafalvi Zsuzsanna: *Egy szinoptikus (újra)kiadás lehetőségei. A hun trilógia töredékeinek sajtó alá rendezéséről*, Helikon, 103–123.

Rózsafalvi Zsuzsanna: *Arany János: Elbeszélő költemények, s. a. r. Török Zsuzsa (Arany János Munkái, szerk. Korompay H. János* (recenzió), Irodalomtörténet, 116–120.

Bolonyai Gábor: *Megjegyzések Kőrösi Imre Arany János: Aristophanés-fordítások I. című bírálatára*, Irodalomtörténeti Közlemények, 231–243.

Csörsz Rumen István: *Vaderna Gábor: Honnan és hová? Arany János és a nagyszalontai hagyomány* (recenzió), Irodalomismeret, 105–109.

Korompay H. János: *Kölcsey-reminiscenciák Arany János életművében*, Irodalomismeret, 4–19.

2022:

Korompay H. János: *Arany János első olvasmányai és költészete*, Irodalomtörténeti Közlemények, 477–510. (NKFI-támogatás feltüntetve)

Csörsz Rumen István: *Arany János és Angyal Bandi*, In *Műfordítás és más extrém sportok. Írások Kappanyos András 60. születésnapjára*, Bp., Reciti, 373–383. (NKFI-támogatás feltüntetve)

Hász-Fehér Katalin: *Jegyzetek egy szállóige és a sajtónyelv természetrajzához – Arany János (?)*: „Gondolta a fene”, Acta Historiae Litterarum Hungaricarum 37–38, Új folyam 6–7, Magyar Irodalmi Tanszék, Szeged, 107–151.

Szilágyi Márton: *Arany László mint Arany János életművének értelmezője, Az örökség terhe: Arany László élete és munkássága*, Bp., Ráció – Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 49–61. (NKFI-támogatás feltüntetve)

2023:

Korompay H. János: *Arany Juliska és Rozgonyi Piroska: Az Arany-család levelei és a Toldi szerelme*, Irodalomismeret, 61–75.

Korompay H. János: *A reformkori divatlapok és Arany költészete*, Irodalomtörténeti Közlemények, 401–431. (NKFI-támogatás feltüntetve)

2024:

Szilágyi Márton: *Arany János: Kisebb költemények 1. (1825–1850)*, HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézet, Universitas Kiadó (NKFI-támogatás feltüntetve)

Bolonyai Gábor: *Arany János: Aristophanés-fordítások 2.*, HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézet, Universitas Kiadó (NKFI-támogatás feltüntetve)

Paraizs Júlia: *Arany János: Shakespeare-fordítások 1. A Szent-Iván éji álom*, HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézet, Universitas Kiadó (NKFI-támogatás feltüntetve)

Budapest, 2024. július 22.

Korompay János